

Školegijum/Biblioteka/Analize

Ines Haskić

PRIVATNE ŠKOLE U BOSNI I HERCEGOVINI

Sarajevo, decembar 2015.

UVOD

Istraživanje o **broju privatnih visokoškolskih ustanova**, kojih u BiH ima **ukupno 37**, obavio je Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja.¹ Međutim, prema istraživanju koje je Školegijum proveo sakupljajući informacije od juna do novembra ove godine, u Bosni i Hercegovini djeluje **11 osnovnih i 36 srednjih privatnih škola**, uključujući i centre za doškolovanje. Pored javnih (osnovne i srednje)² i privatnih, aktivne su i njihove *kombinacije*, odnosno **javne škole u privatnom vlasništvu** različitih religijskih zajednica, kojih ima **ukupno 15**.

Broj privatnih osnovnih i srednjih škola u BiH, kao i njihovih individualnih programa, konstantno raste, ali zvanični registar još uvijek ne postoji. Na internet stranicama ministarstava spiskovi ili dugo nisu ažurirani ili su nepotpuni. Na internet stranicama škola, u 80% slučajeva, ništa ne piše o osnivaču i školarinama, kao da cijena usluge i obrazovna filozofija osnivača nisu važniji od onog prestižnog PU u nazivu.

Izdvojili smo stavke zakona koji regulišu osnivanje privatnih osnovnih i srednjih škola u BiH, kreirali listu privatnih osnovnih i srednjih škola i istražili cijene školarina. One se nerijetko naknadno uvećavaju za troškove prijevoza, udžbenika i uniformi, dok je hrana uglavnom uključena u cijenu. Svim ministarstvima obrazovanja u BiH obratili smo se sa zahtjevom za pristup sljedećim informacijama:

- spisak svih privatnih osnovnih i srednjih škola, sa datumima osnivanja i dostupnim podacima o osnivaču;
- procedura osnivanja privatnih osnovnih i srednjih škola, njihovog licenciranja i verifikacije diploma stečenih u njima;
- načine kontrole rada privatnih osnovnih i srednjih škola, te izvještaje o dosadašnjim kontrolama rada i ustupanje odluke o društveno-ekonomskoj opravdanosti (odgovor na elaborate) osnivanja privatnih osnovnih i srednjih škola.

¹ <http://www.cip.gov.ba/index.php/2014-01-21-22-32-01>

² <http://skolegijum.ba/static/pdf/5208e83558b90.pdf>
<http://skolegijum.ba/static/pdf/5204c52864f20.pdf>

SLOVO ZAKONA

Ustanova za obavljanje djelatnosti obrazovanja osniva se ako **cilj obavljanja djelatnosti nije sticanje dobiti**. Nadležne obrazovne vlasti **obavezne su osigurati mehanizme kontrole rada i pedagoškog praćenja i procjene obrazovnih standarda** koji se primjenjuju u privatnoj školi.

U privatne škole spadaju i vjerske škole. **Vjerska škola ima status privatne škole** i osniva je nadležni organ vjerske zajednice. **Srednju školu kao javnu ustanovu može osnovati kanton ili vjerska zajednica**, samostalno ili zajedno s drugim pravnim ili fizičkim licem, kada kanton ocijeni da za njeno osnivanje postoji javni interes u skladu sa zakonom. **Privatna škola ne može se osnovati u svrhu promoviranja rasnih, nacionalnih, vjerskih, spolnih i drugih predrasuda**. Moraju da osiguravaju jednake mogućnosti za upis svim kandidatima.

Samo međunarodne privatne škole mogu imati nastavne planove i programe koji u potpunosti ne pokrivaju zajedničko jezgro nastavnih planova i programa.

Ministarstvo je imalo zadatak da donese detaljnije propise o osiguranju ispunjenja osnovnih uslova za privatne škole, tri mjeseca od stupanja zakona na snagu. **Osnivač je dužan dostaviti i elaborat o društveno-ekonomskoj opravdanosti osnivanja srednje škole**. Ista pravila važe i za postupak osnivanja predškolske ustanove, **kao i za osnovne škole**.³

³ (Uredba sa zakonskom snagom o ustanovama (*Službeni glasnik BiH*, broj: 6/92, 8/93, 13/94), Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju (*Službeni glasnik BiH*, broj: 18/03), Zakon o osnovnom obrazovanju Kantona Sarajevo (*Službene novine Kantona Sarajevo*, broj 01-02-13276/04), Postupak osnivanja srednje škole (Sarajevo, 16.03.2009. godine; broj: 11-01-38-sl.) i Zakon o obrazovanju u osnovnim i srednjim školama Brčko distrikta BiH)

ISTRAŽIVANJE ŠKOLEGIJUMA

Iz odgovora koji su nam dostavljeni iz ministarstava izdvajamo sljedeće:

- Ministarstva nisu informisana o broju privatnih škola i ne prate njihov rad;
- Elaborati o društveno-ekonomskoj opravdanosti osnivanja su ugovori o osnivanju, konačne odluke, sa svega nekoliko rečenica, bez dodatnog objašnjenja ili, prosto, *teorija* o tome šta elaborat treba da sadrži;
- Javne škole vjerskih zajednica, kojima su promijenjeni statusi u javne ustanove, ministarstva evidentiraju kao privatne škole;
- Visina školarine za istu školu mijenja se zavisno od toga da li je škola smještena u Sarajevu, Zenici, Tuzli, Bihaću ili Mostaru;
- Postoji i devetogodišnje obrazovanje koje košta kao devet garsonjera;
- Pojedine škole organizuju društva za promet i trgovinu;
- Određeni osnivači djeluju u ime velikih vjerskih školnika i mislilaca.

U nastavku teksta možete pročitati **štire i neinformativne odgovore iz ministarstava obrazovanja**⁴ u BiH, dopunjene istraživanjem Školegijuma.

KANTON SARAJEVO

Nakon što smo pet mjeseci bezuspješno čekali odgovor Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo, zahtjev smo ponovili i kao urgenciju. Uz pomoć pravnog savjeta Transparency International BiH i reagovanja Institucije ombudsmena BiH, Ministarstvo je odgovorilo na našu urgenciju.

Na stranici Ministarstva liste osnovnih i srednjih škola dugo nisu ažurirane. Tamo se još uvijek nalaze i Tursko-bosanski koledž, koji je preimenovan u *Sarajevo koledž* i OŠ *Al-Walidein-Gazzaz*, čija su vrata zatvorena već tri godine.

Odgovor iz Ministarstva *kopija* je neažurirane web-stranice.

⁴ <http://skolegijum.ba/static/pdf/567c0eaf9d320.pdf>

Navedeno je da u KS egzistira **6 privatnih osnovnih škola**: **OŠ Isa-Beg Ishaković** (Osnovana u oktobru 1996. godine pod nazivom OŠ *Muwafaq*. Osnivač Risala d.o.o. U septembru 1997. godine promijenila je naziv u OŠ *Risala*, a od juna 2007. godine nosi današnji naziv.); **OŠ Al-Walidein-Gazzaz** (Osnovana 1999. godine. Osnivač je Fondacija sretna budućnost.); **Međunarodna osnovna škola Sarajevo** (Osnovana 1998. godine. Osnivač je Gazateciler veazalary Vajfi-Istanbul i Bosna Sema Egitim Kurumlari – *Bosna Sema* obrazovne institucije.); **OŠ Đulistan** (Osnovana je 2001. godine. Osnivači su Mohamed Jafer Zerean i Fuad Dedić); **OŠ El-Manar** (Osnovana u aprilu 2002. godine. Osnivač je privatna ustanova *Amel i Nur*); **Privatna osnovna škola BLOOM Sarajevo** (Osnovana 2008. godine, pod nazivom OŠ *Blooming Child*. Naziv je promijenila 2015. godine u OŠ *Bloom*. Osnivačica je Maëlys Isabelle de Rudder) te **4 privatne srednje škole**: **Tursko-bosanski Sarajevo koledž** (Osnovan 1996. godine. Osnivač je Gazeze / ilervejazarlar Vakuf Istanbul Bosna Sema Eitin Kurumlari.); **Perzijsko-bosanski koledž** (Osnovan 1999. godine. Osnivač je Mohamed Jafer Zerean.); **Međunarodna srednja škola Sarajevo** (Osnovana 2008. godine. Osnivač je Bosna Sema Egitim Kurumlari – *Bosna Sema* obrazovne institucije); **Privatna internacionalna gimnazija Bloom Sarajevo** (Osnovana u junu 2015. godine. Osnivačica je Maëlys Isabelle de Rudder.).

U KS osnovnu školu može osnovati domaće i strano pravno i fizičko lice u svim oblicima svojine uz odobrenje Ministra i uz prethodnu saglasnost Vlade Kantona Sarajevo. Procedura osnivanja osnovne škole u KS definisana je članovima Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju. Osnivač osnovne škole uz Zahtjev o osnivanju škole podnosi i Elaborat o društvenoj opravdanosti osnivanja osnovne škole koji sadrži: naziv, sjedište osnivača, naziv i sjedište i vrstu škole koja se osniva, izvor finansiranja i način obezbjeđivanja sredstava za rad škole, nastavni plan i program po kom će škola raditi, broj nastavnika/nastavnica, i drugog osoblja škole, obezbijeđeni prostor za rad lica koje će do imenovanja organa rukovođenja predstavljati i zastupati školu i njegova ovlaštenja i odgovornosti, rokove za donošenje pravila škole, imenovanje školskog odbora i direktora/direktorice, i druga pitanja značajna za rad škole.

Srednju školu kao ustanovu može osnovati domaće i strano pravno i fizičko lice u svim oblicima svojine uz odobrenje ministarstva i uz prethodnu saglasnost Vlade i Skupštine Kantona Sarajevo. Procedura osnivanja srednje škole u KS propisana je članovima Zakona o srednjem obrazovanju. Osnivač srednje škole uz Zahtjev o osnivanju škole podnosi i Elaborat o društvenoj opravdanosti osnivanja srednje škole koji sadrži: podatke o osnivaču srednje škole, naziv, sjedište i vrstu škole koja se osniva, ciljeve, dužinu trajanja obrazovanja, nastavni plan i program po kom će škola raditi, potrebe društva za obrazovanjem

za određeno zanimanje, profil i stepen stručne spreme koji se stiče po završetku obrazovanja, opće i posebne uvjete utvrđene Pedagoškim standardima i normativima, finansijska sredstva potrebna za rad škole i način obezbjeđivanja sredstava.

Kontrolu rada privatnih osnovnih i srednjih škola na području KS obavlja Ministarstvo putem Prosvjetno-pedagoškog zavoda na isti način kao i kantonalne školske javne ustanove.

U prilogu su nam dostavljena dva izvještaja o općem stručnom nadzoru nad radom dvije privatne škole, OŠ *Isa-beg Ishaković* (oktobar 2014. godine i februar 2015. godine) i Međunarodne srednje škole (decembar 2014. godine i april 2015. godine).

Nadzor nad radom drugih privatnih škola u KS, od kojih pojedine nisu čak ni pobrojane, ili nije urađen ili nam izvještaji nisu dostavljeni. Obrazloženje nismo dobili. Također, naš zahtjev se odnosio na ustupanje elaborata o društveno-ekonomskoj korisnosti otvaranja privatnih osnovnih i srednjih škola u KS, a ne na *teoriju* koja nam je dostavljena.

Rezultati istraživanja Školegijuma za Kanton Sarajevo su sljedeći: **8 osnovnih i 7 srednjih** privatnih škola, ne uključujući **javne** srednje i osnovne škole **u privatnom vlasništvu**, kojih ima ukupno **4** (jedna osnovna i dvije srednje škole – Gimnazija i Medicinska koje organizuje Katolički školski centar – i Gazi Husrev-begova medresa).

U režiji privatne ustanove *Bosna Sema*⁵ djeluje 15 privatnih obrazovnih institucija širom BiH: predškolske ustanove, međunarodne osnovne, međunarodne srednje škole i Internacionalni Burč univerzitet u Sarajevu, kao visokoškolska ustanova. Današnji Sarajevo koledž ranije je bio poznat kao Tursko-bosanski koledž. Ustanova *Bosna Sema* 2014. godine sudjelovala je i u osnivanju istoimenog fudbalskog kluba u Sarajevu. Na stranicama škola navedene su samo školarine za Unsko-sanski koledž i Međunarodnu osnovnu školu u Sarajevu. Dodatne informacije o ustanovi *Bosna Sema* nisu javno dostupne. Školarina za **Međunarodnu osnovnu školu u Sarajevu** iznosi 6.600,00 KM, dok je za **srednju** 7.200,00 KM i koledže **Ilidža** 6.000,00 KM + 3.000,00 KM, za muški internat, i **Vraca** 5.500,00 KM + 2.750,00 KM, za ženski internat.

Perzijsko-bosanski koledž Sarajevo⁶ privatna je škola sa internatom. Godišnja školarina za učenike koji tokom školovanja borave u internatu iznosi 3.000,00 KM. Školarina za učenike koji koriste usluge poluinternata iznosi 2.400,00 KM. Udžbenike koje nabavlja Koledž učenici mogu iznajmiti po cijeni od

⁵ <https://bosnasema.ba/>

⁶ <http://www.pbk.edu.ba/>

50 do 60 KM, zavisno od toga koji razred pohađaju. O osnivaču, profesoru Muhammedu Džaferu Zareanu, nema javno dostupnih informacija.

Bloom Sarajevo⁷ akreditovana je Montessori umjetnička škola koja koristi Cambridge program. Postoje i osnovna i srednja škola (u posljednjoj fazi osnivanja). Staž na listi čekanja ima važnu ulogu prilikom odabira kandidata za upis u školu. *Bloom* je u vlasništvu Maëlys Isabelle de Rudder. O osnivačici škole nema javno dostupnih informacija.⁸ Cijena školarine za osnovnu školu je 9.000,00 KM, s tim da upisni depozit, koji se vraća na kraju naredne školske godine, iznosi 1.750,00 KM. Informacije o školarini nisu javno dostupne na stranici škole.

Quality School International⁹ osnovana je u Jemenu 1971. godine. Škola nudi obrazovanje na engleskom jeziku za osnovnu i srednju školu. Postoji 37 ovakvih škola širom svijeta. Školarina za ovu školsku godinu, za djecu uzrasta od 5 godina i više, bila je nešto malo iznad 21.000,00 američkih dolara, odnosno preko 36.500,00 KM. QSI Sarajevo radi po stranom nastavnom planu i programu. Cijene školarina nisu navedene na stranici škole.

CIFS osnovna i srednja¹⁰ francuska škola u Sarajevu pridruženi je član asocijacije *Mission Laïque Française*¹¹ sa sjedištem u Parizu. Škola radi prema obrazovnom planu i programu Francuskog nacionalnog ministarstva obrazovanja i priprema učenike za matursku diplomu – *Baccalauréat*. Školarine za osnovce iznose 6.500,00 KM te 6.700,00 KM za srednjoškolce – to mogu biti učenici koji su već završili CIFS osnovnu školu. Na stranici škole cijene školarina nisu navedene.

OŠ Đulistan Sarajevo¹² osnovana je 2001. godine. **Fuad Dedić** je direktor škole, a osnivač je šejh Muhammed Džafer Zerean. Školarine iznose 1.600,00 KM od prvog do petog razreda i 1.700,00 KM od šestog do osmog razreda. Cijena školarine nije javno dostupna na stranici škole.

Fondacija *Sedef Bosnia*, društvo sa ograničenom odgovornošću za proizvodnju, promet/trgovinu i usluge Sarajevo, osnovala je Internacionalni univerzitet i **OŠ Isa-Beg Ishaković**¹³ u Sarajevu. Cijena školarine je 3.000,00 KM, ako se radi po Nastavnom planu i programu Kantona Sarajevo, ili 4.000,00 KM za

⁷ <http://www.bloom.edu.ba/BloomingChild/>

⁸ Poznato je samo to da je riječ o supruzi bosanskohercegovačkog redatelja Danisa Tanovića.

⁹ <https://www.qsi.org/bosnia-and-herzegovina/bhz/>

¹⁰ <http://www.cifs.edu.ba/>

¹¹ <http://www.mlfmonde.org/>

¹² <http://djulistan.edu.ba/>

¹³ <http://www.isabeg.edu.ba/bs>

Cambridge program. Školarine nisu navedene na stranici škole. Risala d.o.o. se na stranici škole ne navodi kao osnivač, kako je to navedeno u dopisu Ministarstva.

OŠ *Al-Walidein-Gazzaz*, koja je zatvorena prije tri godine,¹⁴ osnovana je 1999. godine. Škola je postojala zahvaljujući Fondaciji sretna budućnost i Fondaciji za obrazovanje i socijalne usluge *Al Amana*. U ovoj ustanovi su se školovala djeca bez jednog ili oba roditelja, te djeca povratnici kojima su škole bile udaljene od kuća. S obzirom na to da su mališani koji su u ratu ostali bez roditelja prerasli osnovnu školu, smanjio se broj učenika, te je kompleks zatvoren.

OŠ *Al Amel Sarajevo*¹⁵ radi po jordanskom nastavnom planu i programu. Osnovana je 1996/97. godine, uz odobrenje Ministarstva obrazovanja Kraljevine Jordan, kao jedan od projekata Jordanske vladine humanitarne organizacije. Od 2003. godine škola ima odobrenje Ministarstva za samostalan rad kao privatna ustanova. Zvanično se upisuje u Registar 2006. godine. U Sarajevu će uskoro biti osnovano i odjeljenje srednje škole Hašemitske Kraljevine Jordan, pod nazivom Srednja škola *Al Amel* na Ilidži. Saglasnost za osnivanje ove srednje škole, u aprilu ove godine, dala je Skupština Kantona Sarajevo. Školarine za jednu godinu iznose 1.600,00 KM od prvog do petog razreda i 1.700,00 KM od šestog do osmog razreda. Cijene nisu javno dostupne na stranici škole.

OŠ *El-Manar iz Sarajeva*¹⁶ osnovana je od strane Ustanove za predškolski razvoj i obrazovanje *Amel i Nur* – koju je osnovao *Senabil* d.o.o., društvo za unutrašnju i vanjsku trgovinu i usluge. Cilj firme *Senabil* je da uspostavi saradnju sa firmama iz Bosne i Hercegovine i firmama sa Bliskog istoka, zemljama Zaljeva i sl. Školarina iznosi 3.650,00 KM. Iznos školarine nije naveden na stranici škole.

ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON

Iz Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona dobili smo opširan, ali nepotpun izvještaj. Pored navedenih u tom izvještaju – **Međunarodne srednje škole** i javnih škola u privatnom vlasništvu: **Medresa Osman Redžović**, **Franjevačka klasična gimnazija**, **Opća gimnazija KŠC Sveti Pavao** – u ovom Kantonu postoje još tri privatne škole: **Međunarodna osnovna škola**, **OŠ Hasan Kafija Pruščak** i **Prva osnovna Montessori** škola, kao i jedna javna škola u privatnom vlasništvu, **Osnovna škola KŠC Sveti Pavao**. Dakle, **3 osnovne privatne**, **1 srednja privatna**, i **4**

¹⁴ <http://www.oslobodjenje.ba/vijesti/sarajevo/vec-dvije-godine-zatvorena-vrata-jetimskog-naselja-alwalidein-gazzaz-islamska-zajednica-bih-ce-uci-u-posjed-iduće-godine>

¹⁵ http://alamelschool.ba/index.php?option=com_content&view=frontpage&lang=en

¹⁶ <http://www.oselmanar.edu.ba/>

javne osnovne i srednje škole u privatnom vlasništvu.

U Zenici, u režiji privatne ustanove *Bosna Sema*, djeluju **Međunarodna srednja i Međunarodna osnovna škola**.¹⁷ Godišnje školarine su 3.500,00 KM za osnovnu i 4.400,00 KM za srednju školu.

MONKS ZDK objašnjava da je direktor *Bosna Sema Obrazovne Institucije*, ili skraćeno privatne ustanove *Bosna Sema*, Yapici Ismail, turski državljanin, po izjavi o zanimanju, nastavnik, trenutno nastanjen u Sarajevu (2012. godina), punomoćnik generalnog zastupnika ustanove bez ograničenja ovlaštenja Karaosman (Hidayet) Mehmet Multu. Osnivači ustanove *Bosna Sema* su Bayram Halil Ibrahim, Dokumadži Ali i Karaosman Mehmet Multu, sa ukupnim kapitalom od 252.899,19 KM, a pojedinačni udjeli osnivača iznose 33,333 %. Rješenje o osnivanju Međunarodne srednje škole u Zenici izdalo je Ministarstvo u maju 2012. godine. Osnivač je obezbijedio osnivački ulog za početak rada škole, u iznosu od 2000,00 KM. Nastava se izvodi prema odobrenom Nastavnom planu i programu za srednje škole Ministarstva, u skladu sa Zakonom o srednjem obrazovanju. Škola stiče sredstva za rad iz sredstava osnivača, sredstava fondova, donacijom pravnih i fizičkih lica, od naknada za obrazovanje intelektualnih, obrazovnih, kulturnih i drugih usluga, organizovanjem vanrednih ispita za sticanje srednjeg obrazovanja, od ličnog učešća korisnika usluga, prodajom ili iznajmljivanjem materijalnih sredstava i iz drugih izvora, pod uslovima određenim zakonom.

OŠ Hasan Kafija Pruščak¹⁸ osnovana je u septembru 2012. godine u Zenici. Hasan Kafija Pruščak je, kako pišu, bio jedan od najplodonosnijih bošnjačkih školnika i jedan od najvećih bošnjačkih mislilaca. Cijena školarine je 1.600,00 KM. Na stranici škole nema informacija o osnivaču i školarinama.

Prva osnovna Montessori škola¹⁹ u Zenici otvorena je 2013. godine. Ko je osnivač, nigdje nije navedeno. Školarina iznosi 2.400,00 KM.

Rijaset Islamske zajednice BiH 1993. godine osnovao je **Medresu Osman Redžović** u Gračanici kod Visokog, samostalnu instituciju unutar Islamske zajednice sa svojstvom pravnog lica. Vlada Ze-do kantona 2003. godine, na Prijedlog Odluke o utvrđivanju javnog interesa, mijenja status srednje škole *Osman ef.Redžović* Veliko Čajno Visoko u javnu ustanovu. Osnovna djelatnost Medrese je obrazovanje i vaspitanje učenika po programu koji donosi Savjet Medrese, koji je usklađen sa programima drugih

¹⁷ <https://www.bosnasema.ba/ba/international-high-school-of-zenica/10158>
<https://www.bosnasema.ba/ba/international-primary-school-of-zenica/10145>

¹⁸ <http://hkp.edu.ba/>

¹⁹ <http://www.prvamontessoriskola.org/index.php/bs/>

medresa u okviru Islamske zajednice BiH. Osnovni izvori finansiranja Medrese jesu fondovi koji se odrede unutar Islamske zajednice, kao i prilozi domaćih i stranih subjekata.

Franjevačka provincija Svetog Križa Bosne Srebrene 1998. godine osnovala je **Franjevačku klasičnu gimnaziju** u Visokom. Gimnazija je pravni sljednik Franjevačke klasične gimnazije osnovane u ljeto 1882. godine; nikada nije prestajala sa radom. Od novembra 1947. godine, Odlukom Ministarstva prosvjete NR BiH, dozvoljen je rad Gimnazije bez prava javnosti, a nastava je izvođena u Kreševu i Gučoj Gori. Osnivač je, za ponovni početak rada Gimnazije, osigurao školski prostor u vrijednosti od 1.993.199,00 DM, školski namještaj, nastavna sredstva i opremu u vrijednosti 1.156.695,00 DM, ukupno 3.149.849,00 DM. Druge troškove Osnivač je osigurao preko svog ekonomata. Nastavni planovi i programi za srednjoškolsko obrazovanje provode se po programu klasične gimnazije, a u ustanovi se obrazuju učenici normalnog psihičkog i tjelesnog razvoja. Osnivač ima pravo i obavezu da utvrđuje odgojno-obrazovne ciljeve i zadaću Gimnazije, odobrava nastavne planove i programe i godišnji program rada, daje saglasnost na Pravila Gimnazije, imenuje i bira predsjednika i članove UO, NO, ravnatelja, nastavnike i ostale djelatnike, odobrava upotrebu odgovarajućih udžbenika itd. Svrha i zadaća škole je da omogući i pomogne učenicima da se postupno i skladno razvijaju umno i tjelesno, vjerski i ćudoredno.

Katolički školski centar *Sveti Pavao* u Zenici, prema izvještaju MONKS ZDK, javna je ustanova u privatnoj svojini, koja garantuje jednakost za svu djecu normalnog psihičkog i tjelesnog razvoja.

Osnovala ga je Vrhbosanska nadbiskupija, predstavljena Vrhbosanskim nadbiskupskim ordinarijatom, kao pravno lice, sa sjedištem u Sarajevu, Kaptol 7; koja je osigurala 1.000.000 DM, u protuvrijednosti u BHD, prema važećem kursu 23. jula 1995. godine, za osnivanje i početak rada Gimnazije. Sredstva za rad Gimnazije osiguravaju se iz sredstava Osnivača, školarina, fondova i drugih izvora za finansiranje javnih ustanova, po pedagoškim standardima i normativima, iz donacije i zavještanja pojedinaca, organizacija, institucija iz zemlje i inozemstva. Osnivač je, dok je trajalo ratno stanje, oslobodio sve roditelje i staratelje plaćanja školarine. Osnivač imenuje i daje saglasnost za izabrane članove UO, imenuje članove NO i direktora gimnazije, daje saglasnost za izbor nastavnika, imenuje pojedince, odnosno ustanove koje sprovode stručno-pedagoški nadzor, unapređuje i usavršava nastavni plan i program, odobrava spisak udžbenika i slobodnih aktivnosti učenika i javne i kulturne djelatnosti kojima će se Gimnazija u javnosti predstavljati i sl.

Procedure osnivanja privatnih srednjih škola u ZDK su definisane Poglavljem II Osnivanje, rad i prestanak rada srednje škole Zakona o srednjoj školi. Načini kontrole rada svih srednjih škola su definisani Poglavljem VI Pedagoško stručni nadzor, kao redovna godišnja djelatnost Pedagoškog zavoda Zenica i inspektora Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Ze-do kantona.

Zbog velikog obima dokumentacije, za konkretne dodatne informacije upućeni smo da se obratimo Pedagoškom zavodu Zenica i inspektorima resornog ministarstva. O proceduri osnivanja osnovnih škola ništa nije navedeno, jer privatne osnovne škole nisu ni navedene u odgovoru. Pod odlukama o društveno-ekonomskoj opravdanosti podrazumijevaju se rješenja o osnivanju koja ne sadrže detaljna objašnjenja. Elaborati nam nisu dostavljeni.

UNSKO-SANSKI KANTON

I iz Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona također smo dobili opširan, ali nepotpun odgovor. Navedeno je da Kanton ima 6 privatnih škola: **Opću gimnaziju** u okviru Tursko-bosanskog Unsko-sanskog koledža; **Opću gimnaziju** i **Srednju tehničku i srodne škole** u sastavu KŠC *Ivan Pavao II*, **Medresu Džemaludin Čaušević**, **Međunarodnu osnovnu školu** i **Osnovnu školu u sastavu KŠC**. Registrovani centri za doškolovanje i prekvalifikacije nisu navedeni: Centar za obrazovanje odraslih osoba *Salto* Bihać; Centar za poduku Bihać; Centar za obrazovanje odraslih *ForFuture/Za budućnost* Velika Kladaša; Centar za obrazovanje odraslih *Vita Plus* Cazin; Centar za obrazovanje odraslih *Multilingua* Sanski Most.²⁰ **USK ima 1 osnovnu privatnu školu, 6 privatnih srednjih škola**, uključujući i centre za doškolovanje i **4 javne škole u privatnom vlasništvu**.

U okviru **Tursko-bosanskog Unsko-sanskog koledža**, koji je osnovan 1998. godine, realizuju se programi Opće gimnazije, Međunarodne osnovne škole u Bihaću i Međunarodne predškolske ustanove *Pupoljak*. Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona je u julu 2012. godine objavio odluku o davanju saglasnosti na Elaborat o društveno-ekonomskoj opravdanosti osnivanja *Međunarodne osnovne škole* u

²⁰ 1. <https://www.facebook.com/pages/Centar-za-obrazovanje-odraslih-PU-Salto-Bihac/639964386149953?fref=nf>

2. <http://centar-poduke.com/Default.aspx>

3. http://bizreg.pravosudje.ba/pls/apex/f?p=183:13:1615797389764065::NO:RP,13:P13_P_POS_ID,P13_XMBS,P13_NAZIV:11438280,17-01-078414,\PRIVATNA%20USTANOVA%20CENTAR%20ZA%20OBRAZOVANJE%20ODRASLIH%0D%0A%22ForFuture%22-%22Za%20budu%C4%87nost%22%20VELIKA%20KLADU%C5%A0A

4. <http://centarzaobrazovanje.eu/>

5. <https://www.facebook.com/pages/MULTILINGUA/1574344822808114?fref=nf>

Bihaću, osnivača *Bosna Sema* obrazovne institucije u Sarajevu. Više informacija o ovim školama nije nam dostavljeno. Školarina za osnovnu školu je 3.300,00 KM, a za koledž 4.850,00 KM + 2.000,00 KM, za internat.

Katolički školski centar *Ivan Pavao II, Školu za Evropu i Osnovnu školu Bihać*, sve u sastavu KŠC, osnovala je Banjalučka biskupija – Biskupski ordinarijat u Banjoj Luci, 2007. godine. U okviru centra realizuju se programi za osnovnu školu i gimnaziju od 2007. godine, a za Srednju tehničku i srodne škole od 2014. godine – porodica zdravstvo: medicinski tehničar i zubno-stomatološki tehničar.

Medresu *Džemaludin Čaušević* osnovao je Rijaset Islamske zajednice u martu 1997. godine na osnovu dostavljenih podataka o Medresi po kojima je škola ispunjavala uslove za rad, odnosno obrazovanje učenika po posebnom planu i programu za obrazovanje vjerskih službenika. Rješenjem iz 1999. godine, neposrednim uvidom u prostor u kojem se izvodi nastava, dokumentaciju o dotadašnjem radu i formiranju, aktivnostima škole kao samostalnog pravnog subjekta, itd., utvrđeno je da Medresa ispunjava sve osnovne zakonom propisane uslove za početak obavljanja odgojno-obrazovne djelatnosti.

Rješenjem je utvrđeno da **Opća gimnazija i Osnovna škola organizovane u sastavu Katoličkog školskog centra** Bihać ispunjavaju uslove za obrazovanje učenika po nastavnim planovima i programima opće gimnazije i osnovne škole u četverogodišnjem i devetogodišnjem trajanju, te da imaju pravo na upis u registre srednjih i osnovnih škola USK. Skupština USK donijela je odluku o prihvatanju elaborata o društveno-ekonomskoj opravdanosti osnivanja ovih škola. Ministarstvo je imenovalo komisiju koja je utvrdila uslove za rad, kadrovsku popunjenost, stanje opreme i učila i ostale uslove rada.

Škole se osnivaju u skladu sa Zakonom o osnovnom i općem srednjem odgoju i obrazovanju i Zakonom o srednjem obrazovanju. Način kontrole rada realizira se u skladu sa istim zakonima.

Izvještaji o kontrolama rada nisu nam proslijeđeni; njih trebamo tražiti na drugom mjestu. U Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove i Inspektoratu za rad, socijalnu zaštitu i obrazovanje. Dostavljena su nam samo rješenja o osnivanju.

HERCEGOVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-neretvanske županije nabrojalo je sve privatne škole; **1 privatna osnovna, 5 privatnih srednjih i 1 javna školska ustanova u privatnom vlasništvu.**

1. Međunarodna osnovna škola Mostar, osnovana u junu 2013. godine, osnivač *Bosna Sema* obrazovne institucije.
2. Karađoz-begova medresa Mostar, osnovana u julu 2004. godine, osnivač Sabor Islamske zajednice R BiH.
3. Internacionalna privatna gimnazija s pravom javnosti Mostar, osnovana u septembru 2011. godine, osnivači Marlena Ćukteraš, Tomislav Krstičević i Lidija Starešina.
4. Privatna srednja strukovna škola sa pravom javnosti *Verbum* Mostar, osnovana u januaru 2011. godine, osnivači Draženka Perić i Ante Đolo.
5. Srednja strukovna škola s pravom javnosti *Obrazovni centar* Mostar, osnovana u septembru 2011. godine, osnivač Srednja strukovna škola s pravom javnosti *Centar za obrazovanje* Široki Brijeg.
6. Koledž ujedinjenog svijeta Mostar, osnovana u novembru 2011. godine, osnivač Fondacija *Obrazovanje u akciji* Sarajevo.
7. Internacionalna mješovita srednja škola s pravom javnosti Konjic, osnovana u martu 2015. godine, osnivači Emir Duranović i Elma Brutus.

Školarina za **Međunarodnu osnovnu školu** u organizaciji Bosna Sema Sarajevo iznosi 3.300,00 KM; školarina se do šestog razreda svake godine povećava za 50 KM, a razredna nastava je za 10% skuplja.

Fondacija *Obrazovanje u akciji*, pravni sljednik ranijeg finskog udruženja *Education from Conflict to Internationalism*, organizuje **Koledž ujedinjenog svijeta u Mostaru**.²¹ Cijena školarine nije navedena na stranici škole, a ne može se dobiti ni putem telefona. Ivona, koordinatorica za upise objašnjava nam sljedeće: *Školu ne možete lako upisati. Sve ide preko nacionalnih odbora naše države i nacionalnih odbora drugih država. Svake godine imamo natječaje za stipendije, i za BiH i za međunarodne državljane. Ne mogu vam reći cijenu jer nemamo takav način upisa. Ne dajemo takve informacije. Djeca*

²¹ <http://www.uwcmostar.ba/index.php?lang=bs>

se prijavljuju već u drugom razredu srednje škole; početkom školske godine. Ove godine smo na kraju trećeg mjeseca već znali ko će sve biti naši učenici u sljedećoj generaciji.

Razgovarali smo i sa učenicima ove škole: *Školski sistem se zasniva na IB diplomu (6 predmeta iz 6 grupa, nastava je na engleskom i maternjem jeziku, vannastavne aktivnosti itd.). Koledž traje dvije godine. Učenici iz BiH mogu aplicirati nakon drugog razreda četverogodišnje škole. Nakon toga prolaze kroz sistem intervjuja. Za učenike iz BiH koledž dodjeljuje oko 30 punih stipendija (iznos stipendije za dvije godine je oko 50.000 KM). Sistem je drugačiji od akademskih sistema u drugim bosanskohercegovačkim školama, ali na kraju s IB diplomom, i kao član UWC zajednice, svakom učeniku su otvorena vrata da studira na najprestižnijim fakultetima svijeta. Ako učenik ne dobije stipendiju, mora položiti test znanja kako bi upisao koledž, i školovanje plaća svojim sredstvima. Što se tiče cijene, učenici iz BiH dobiju 100% pokrivena stipendije, učenici iz Srbije i Hrvatske plaćaju oko 10% (ukupna cijena za dvije godine je 25.000 eura), dok stranci plaćaju veći udio i time pokrivaju naše stipendije.*²²

²² Nakon objavljenog istraživanja dobili smo reakciju iz Koledža Ujedinjenog svijeta. Dodajemo je istraživanju u cijelosti: *Koledž ujedinjenog svijeta u Mostaru je osnovan 2006. godine kao ključni dio Fondacije Obrazovanje u akciji. UWC Mostar je jedini koledž UWC pokreta na Balkanu, te u tom aspektu ne spadamo u istu kategoriju kao ostale privatne škole, s obzirom na našu posebnu misiju 'Doprinos razvoju postkonfliktnog društva', te jedinstven cilj: 'Opremiti nove generacije mladih ljudi u BiH znanjem, vještinama, kvalitetama dobrih vođa i međunarodnim vrijednostima potrebnim da bi se premostile još postojeće etničke podjele, a zemlja povela u 21. vijek'; te smjernice, obrazovanje koje stvara snagu koja ujedinjuje narode, nacije i kulture u svrhu postizanja mira i stabilne budućnosti, koje prožimaju svaki segment našeg rada. Mi jesmo registrirani kao privatna škola u BiH, jer ne dobijamo sredstva iz javnih fondova. Međutim, čitav pokret na globalnom nivou kao i UWC škole pojedinačno rade na traženju sponzora, prikupljanju fondova, kako mogućnost obrazovanja ne bi bila ovisna o raspoloživosti sredstava i kako bi bila dostupna svima bez obzira na socio-ekonomsku pozadinu.*

UWC je jedini globalni NVO koji spaja učenike iz cijelog svijeta, koji su odabrani temeljem vlastitih kvaliteta i zasluga u svojim matičnim zemljama, a izborili su svoje mjesto u UWC-u bez obzira na mogućnost plaćanja školovanja. Da bi se pohađala škola treba proći selekciju od svog nacionalnog komiteta u svojoj državi. Ovisno o pravilima određenog komiteta, određuje se iznos koji pokriva komitet, a isto tako ovisi o sistemu koji imaju, jedan dio može pokriti roditelj. Trenutno se na nivou pokreta radi na tome da svi komiteti imaju "needs blind - merit based" selekciju, što znači da se učenici biraju po kriterijima, a da se nakon toga sukladno primanjima roditelja odredi suma kojom roditelji mogu pridonijeti. U nekim bogatijim državama je to već uhodan sistem, dok za siromašnije poput BiH, većina Koledža nudi pune stipendije. U siromašnijim zemljama u komitetima uglavnom ljudi volontiraju, dok bogatije zemlje imaju komitete koji profesionalno rade i skupljaju fondove, tako da mogu iz tog fonda, a prema proračunu primanja roditelja, dodati onoliko koliko procjene. Godinu dana prije, svaki koledž šalje ponude i specificira koliko snosi Koledž, a koliko se očekuje da komitet te države pokrije. Shodno mogućnostima, svaki nacionalni komitet potvrdi ili odbije ponudu. Koledž sakuplja dodatna sredstva kako bi učenicima kojima je ponudio stipendije i pokrivanje troškova mogao to i ispuniti. Pokrenuli smo investicioni fond čija je osnovna uloga obezbijediti troškove za školovanje učenika iz BiH i još nekoliko siromašnih zemalja (Ruanda, Južna Afrika, Senegal). Koledž isto tako obezbjeđuje sredstva za učenike iz Afganistana, Sirije, Zimbabvea, Etiopije itd.

Učenici koji rade po ovom programu školuju se u petnaest UWC škola (koledža) širom svijeta koji teže unaprijediti međunarodno razumijevanje i mirovne napore. Učenici Koledža ujedinjenog svijeta u Mostaru dolaze iz cijelog svijeta kao i iz svih dijelova BiH i regije. Svi učenici zajedno žive, pohađaju nastavu i obavljaju službu u zajednici, dajući jedinstven primjer integriranog obrazovanja u poslijeratnoj Bosni i Hercegovini. UWC u Mostaru nastoji ponuditi uvjerljiv model integriranog obrazovanja koji bi mogao poslužiti za širu reformu nastavnih planova i programa u Bosni i Hercegovini i

Na stranici **Internacionalne privatne gimnazije iz Mostara**²³ nije navedena čak ni godina osnivanja ove obrazovne ustanove. Školarine za opći ili jezični smjer iznose 7.200,00 KM, dok Sportska gimnazija ima nešto povoljniju cijenu. Osnivač i školarine nisu navedene na stranici škole.

Srednja škola s pravom javnosti **Obrazovni centar Mostar**, pored programa za obrazovanje odraslih, organizuje i redovnu nastavu za gimnazijalce, koji plaćaju školarinu u iznosu od 4.990,00 KM. Ko je osnivač i koliko košta školarina na stranici škole nije navedeno.²⁴

Internacionalna mješovita srednja škola sa pravom javnosti Konjic²⁵ organizuje i redovno i vanredno školovanje: Ekonomska (školarina 3.000,00 KM), Medicinska (školarina 3.000,00 KM),

regiji. Koledž također služi kao Centar za profesionalni razvoj profesora u Bosni i Hercegovini u kojem im se nudi stručno usavršavanje u skladu sa međunarodnim obrazovnim standardima.

Selekcijski proces za dodjelu UWC stipendija za učenike iz Bosne i Hercegovine je u nadležnosti UWC Selekcijskog odbora BiH. Učenici koji su kvalificirani za prijavu na selekcijski proces trebali bi u vrijeme apliciranja pohađati drugi razred srednje škole i biti u dobi između 16 i 17 godina. Selekcijski proces se održava svake godine. Nacionalni komitet BiH svake godine nudi oko 35 stipendija za učenike iz BiH. Vrijednost stipendije je 14.000 eura (približno 27.382 KM), po godini i pokriva sve troškove školovanja i života u Mostaru. Ukoliko dođe do situacije da bismo ponudili mjesto nekome uz plaćanje (s liste čekanja) - a mala je vjerojatnost, trebali bismo tražiti rješenje, jer je naša generalna politika da se učenicima iz BiH koji se selektiraju kroz natječaj daju stipendije. Moguće rješenje: ovisno o budžetskoj godini i nama raspoloživim sredstvima, vjerojatno ne bi postojao fiksni iznos, već bi se određivanje istog baziralo na primanjima roditelja i mogućnosti Koledža da djelomično pokrije ono što roditelji ne mogu. Čitava ideja škole je bila da mi obezbijedimo učenicima iz BiH edukaciju iz našeg budžeta, tako da je ovaj odgovor hipotetski u nadi da to nećemo sprovesti.

Nakon što komisija odabere učenike kojima će dodijeliti stipendiju, formira se i lista čekanja za određeni broj kandidata. Ukoliko se učenik nalazi na toj listi, a u mogućnosti je platiti, u junu mjesecu se na nivou svih koledža formira popis takvih učenika. To znači da izborna komisija te zemlje misli da je učenik također kvalitetan kandidat za UWC, ali zbog ograničenog broja ponuđenih stipendija se nije kvalificirao da dobije stipendiju. U tom slučaju, ukoliko ima nepopunjenih mjesta, moguće je da učenik nastavu pohađa i uz plaćanje.

Prema pravilima UWC pokreta postoje posebni slučajevi direktnog prijavljivanja, a i u tim slučajevima se provodi selekcija i intervju od strane UWC Mostar, te kandidati moraju zadovoljiti uslove selekcije: ukoliko neko ima više državljanstava, a ne uklapa se u pravila da pristupi selekciji niti u jednoj od tih država; ukoliko ne postoji registrirana selekcijska komisija u nekoj zemlji; slučajevi povratnika u Mostar gdje učenici ne govore materinji jezik, pa stoga ne mogu pohađati nastavu na službenim jezicima BiH.

Na kraju dvogodišnjeg programa učenici pristupaju završnim ispitima Međunarodne mature koji se ocjenjuju i eksterno i interno na način da se određuje razina stečenog znanja u skladu sa ciljevima svakog pojedinog predmeta. Konačna ocjena iz svakog predmeta je presjek rada i rezultata ostvarenih tokom nastave i bodova postignutih na završnom ispitu. Program Međunarodne mature se predaje u preko 150 zemalja širom svijeta. Diploma Međunarodne mature je najpriznatiiji srednjoškolski program u svijetu. Đaci programa Međunarodne mature izučavaju šest predmeta na visokom i srednjem nivou. Učenici moraju izabrati po jedan predmet iz svih skupina ponuđenih predmeta čime se osigurava sticanje širokog znanja iz područja jezičke kulture, društvenih i prirodnih nauka te matematike. Šesti predmet može se izabrati iz šeste skupine koja uključuje izbor predmeta s područja umjetnosti ili pak učenici mogu izabrati dodatni predmet iz grupa od 1 do 5. Maturski rad od učenika zahtjeva provođenje nezavisnog istraživanja i izradu razrađene studije na temu iz jednog predmeta koji su izabrali. Teorija znanja je kolegij razvijen da ohrabri učenike na razmatranje o prirodi znanja i kritičkom promišljanju različitih puteva koji vode do spoznaje (putem percepcije, osjećaja, jezičkih vještina i moći uvjeravanja), te o različitim vrstama znanja i mišljenja (naučnom, umjetničkom, matematičkom, historijskom). Kreativnost, aktivnost i socijalni rad (CAS) od učenika zahtjeva aktivno učenje kroz sticanje iskustava u izvršavanju različitih zadataka van školskog okruženja. Učenici mogu kombinirati sve tri komponente ili izvoditi aktivnosti iz svake pojedine komponente odvojeno. (februar 2016.)

²³ <http://www.ipg-mostar.com/>

²⁴ <http://www.obrazovni-centar.com/>

Zubotehnička (školarina 3.600,00 KM), Gimnazija (školarina 3.000,00 KM) i zanati – kuhar, konobar i trgovac (školarina 2.400,00 KM). Vanredno školovanje košta 100,00 KM po predmetu. Ko je osnivač nije navedeno na stranici škole.

Za osnivanje privatnih osnovnih i srednjih škola na području HNŽ-a primjenjuje se Zakon o osnovnom odgoju i obrazovanju, odnosno Zakon o srednjoškolskom odgoju i obrazovanju i drugi propisi iz oblasti školstva. Školu mogu osnovati domaća i inozemna pravna i fizička lica. Saglasnost za osnivanje daje Ministarstvo, a škola dostavlja Statut i vrši upis u sudski registar. Osnivač škole podnosi zahtjev Ministarstvu za odobrenje za rad, nakon čega se od strane Ministarstva formira stručno povjerenstvo koje utvrđuje stupanj ispunjenosti uvjeta propisanih za početak obavljanja djelatnosti. Škola podnosi zahtjev za upis u Registar osnovnih škola, odnosno Registar srednjih škola i tako stiče pravo na izdavanje obrazovnih isprava. Inspektorat Ministarstva vrši kontrolu rada privatnih škola na temelju Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju, Zakona o srednjoškolskom odgoju i obrazovanju i Zakona o prosvjetnoj inspekciji, na isti način kao i nad svim ostalim obrazovnim javnim ustanovama. Inspektorat je do sada obavljao samo tematske inspeksijske nadzore u srednjim privatnim školama, koji su vršeni u cilju provjere vjerodostojnosti diploma izdanih od strane pojedinih škola. Nadzor nad radom privatnih škola će se obaviti u narednom periodu, prema planiranom kalendaru inspeksijskih nadzora. Ministarstvo ne donosi odluke o društveno-ekonomskoj opravdanosti osnivanja privatnih škola; privatne škole se ne finansiraju iz proračunskih sredstava i upravni nadzor nad njihovim radom obavlja Prosvjetna inspekcija Ministarstva, a stručno-pedagoški nadzor Zavod za školstvo i Pedagoški zavod.

TUZLANSKI KANTON

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta navelo je sve privatne škole: **1 privatna osnovna i 4 privatne srednje škole.**

1. Centar za obrazovanje i obuku odraslih tehničke struke Živinice, osnovana u aprilu 2013. godine, osnivačica Behija Numanović.
2. Međunarodna srednja škola Tuzla, osnovana u februaru 2011. godine, osnivač Bosna Sema Egitim Kurumlari, Bosna Sema obrazovne institucije Sarajevo. (Cijena školarine iznosi 5.100,00 KM.)

²⁵ <http://www.internacionalna-srednja-skola-konjic.com/>

3. Privatna ustanova Centar za obrazovanje odraslih Tuzla, osnovana u decembru 2013. godine, osnivači Esad Festić, Zijad Suljić i Saša Brčina.
4. Privatna ustanova Centar za obrazovanje odraslih Gračanica, osnovana u martu 2009. godine, osnivači Klaus Lehman, Sead Korjenić i Kenan Korjenić.
5. Međunarodna osnovna škola Tuzla, osnovana u aprilu 2002. godine, osnivač Bosna Sema Egitim Kurumlari, *Bosna Sema* obrazovne institucije Sarajevo. (Cijena školarine iznosi 4.300,00 KM)

Procedura osnivanja predviđena je članovima Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju i Zakona o srednjem odgoju i obrazovanju. Škole koje su upisane u registar mogu izdavati diplome. Kontrolu rada vrši Kantonalna uprava inspekcijских poslova i Pedagoški zavod. Izvještaji o dosadašnjim kontrolama rada nisu akti MONKS TK. Odluke o društveno-ekonomskoj opravdanosti su sastavni dio Rješenja o upisu u registar. Samim dobijanjem rješenja znači da postoji društveno-ekonomska opravdanost osnivanja privatnih osnovnih i srednjih škola u TK.

SREDNJOBOSANSKI KANTON

Spisak privatnih osnovnih i srednjih škola (OŠ *Petar Barbarić*, Katolički školski centar *Petar Barbarić*, Elči Ibrahim-pašina medresa Travnik), koji je Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona dostavilo, nije potpun. Nedostaju Centar za obrazovanje odraslih Travnik i Srednja škola *Logic* Travnik.²⁶ SBK ima **2 privatne srednje škole i tri javne škole u privatnom vlasništvu.**

Nakon zahtjeva stranke i podnesenih osnivačkih dokumenata rješenjem ministra/ice formira se stručno povjerenstvo koje na licu mjesta utvrđuje ispunjenost zakonskih normi: higijensko-tehničke uvjete, prostor, opremu, nastavni plan i program, te kadrovsku strukturu, statut i sl. Sve škole koje se nalaze u Registru KSB imaju pravo na izdavanje javno važećih obrazovnih isprava. Proces registracije se sprovodi primjenjivanjem Zakona o osnovnom i srednjem školstvu, Pedagoških mjerila za osnovno školstvo i Pedagoških mjerila za srednje školstvo. Nadzor rada svih obrazovnih ustanova vrši prosvjetna inspekcija ministarstava, a po osnivanju Zavoda za školstvo stručni nadzor će vršiti isti. Strategija osnovnog i srednjeg obrazovanja nije donesena i osnivač, sukladno zakonu, traži saglasnost državnih

²⁶ <http://www.olx.ba/servisi-i-usluge/servis/11963/centar-za-obrazovanje-odraslih-travnik/>
<http://logic-travnik.edu.ba/>

tijela općine, na čijoj teritoriji se osniva srednja škola, da bi pristupili podnošenju zahtjeva Ministarstvu obrazovanja; za osnovnu školu to nije potrebno.

ZAPADNOHERCEGOVAČKA ŽUPANIJA

Na području Županije Zapadnohercegovačke ne postoji niti jedna privatna osnovna škola, ali imaju četiri privatne srednje škole, navodi se u odgovoru Ministarstva obrazovanja, znanosti, kulture i športa ZHŽ.

1. Privatna srednja škola s pravom javnosti Široki Brijeg, osnovana 2002. godine.
2. Privatna srednja škola LIBAR, Široki Brijeg, osnovana 2008. godine.
3. Srednja strukovna škola s pravom javnosti *CENTAR ZA OBRAZOVANJE* Trnska, osnovana 2005. godine.
4. Privatna srednja strukovna škola s pravom javnosti *EDUKA CENTAR*, osnovana 2008. godine.

Procedura osnivanja privatnih škola regulisana je Zakonom o srednjem školstvu, ranije Pravilnikom o obrazovanju odraslih, a sada Zakonom o obrazovanju odraslih i Zakonom o ustanovama. Kad je u pitanju verifikacija diploma i ocjenjivanje uz naprijed navedene zakonske propise primjenjuje se Pravilnik o načinu praćenja i ocjenjivanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi. Kontrolu rada vrši Prosvjetna inspekcija Ministarstva obrazovanja, znanosti, kulture i športa Županije Zapadnohercegovačke sukladno Zakonu o prosvjetnoj inspekciji. Pravilnikom o obrazovanju odraslih nije bilo predviđeno donošenje Odluke o društveno-ekonomskoj opravdanosti osnivanja privatnih srednjih škola a od stupanja na snagu Zakona o obrazovanju odraslih nije utemeljena niti jedna privatna srednja škola.

Županija 10, Županija Posavska, Bosansko-podrinjski kanton i Distrikt Brčko nemaju privatne osnovne i srednje škole.

REPUBLIKA SRPSKA

Obaviješteni smo da spiskove škola na području RS-a, sa svim važnijim podacima, možemo pronaći na zvaničnom sajtu Ministarstva prosvjete i kulture RS-a, odnosno da postoje četiri privatne srednje škole (**Opća gimnazija Katoličkog školskog centra, Srednjoškolski centar *Gaudeamus*, Srednjoškolski centar *Gemit Apeiron*, Srednjoškolski centar *Ljubiša Mladenović***) i dvije osnovne privatne škole, **Muzička i Baletska**. Centri za doškolovanje, SEC Socijalno-edukativni centar Banja Luka; Centar za obrazovanje odraslih Bijeljina; Centar za obrazovanje odraslih *Ustano* Bijeljina i *WMTA Srbac* – Centar za stručno obrazovanje odraslih nisu navedeni u odgovoru.²⁷ U RS-u imaju ukupno **2 privatne osnovne i 8 privatnih srednjih škola**.

Gemit-Apeiron Banja Luka²⁸ privatna je srednjoškolska ustanova koja objedinjuje tri srednje škole u jednu: Ekonomska (školarina 2.400,00 KM), Gimnazija (2.400,00 KM) i Medicinska (2.800,00 KM). Centar nudi usluge redovnog školovanja, prekvalifikacije i dokvalifikacija odraslih. Ko je osnivač na stranici škole nije navedeno.

Srednjoškolski centar *Ljubiša Mladenović*²⁹ Banja Luka nudi dvije srednje škole, Ekonomsku (školarina 2.000,00 KM) i Medicinsku (školarina 2.400,00 KM), te programe za obrazovanje odraslih (kvalifikacije, prekvalifikacije, dokvalifikacije i stručno osposobljavanje). Ko je osnivač na stranici škole nije navedeno.

Srednjoškolski centar *Gaudeamus*³⁰ iz Banje Luke nudi četiri srednje škole: Ekonomsku (školarina 2.200,00 KM), Medicinsku (školarina 2.600,00 KM), Ekološku (školarina 2.200,00 KM) i Gimnaziju (školarina 2.200,00 KM). Ko je osnivač škole nigdje nije navedeno.

Navedeni su zakoni – Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju i Zakon o srednjem obrazovanju i vaspitanju – koji regulišu proceduru i uslove osnivanja kao i prestanka rada privatnih srednjih i osnovnih

²⁷ <http://sec.ba/sec-team/>
<http://www.centar-za-obrazovanje.info/>
<http://ekapija.ba/bs/firme/centar-za-obrazovanje-odraslih--ustano/156215>
<http://wmta-edu.com/site/>

²⁸ <http://www.apeiron-gemit.org/>

²⁹ <http://spskola.com/srednjoskolski-centar-%E2%80%9Eljubisa-mladenovic-banja-luka/>

³⁰ <http://www.scgaudeamus.com/>

škola. Stručno-pedagoški nadzor nad radom škola vrši Republički pedagoški zavod, dok inspeksijski nadzor vrši Republička uprava za inspeksijske poslove, putem prosvjetne inspekcije.

ZAKLJUČAK

O radu privatnih osnovnih i srednjih škola u Bosni i Hercegovini iz analize zakona i odgovora ministarstava mogu se izvući sljedeće činjenice:

1. Zakoni o obrazovanju su po ovom pitanju nejasni i nedorečeni. Naprimjer, iako se *privatne škole ne mogu osnovati u svrhu promoviranja rasnih, nacionalnih, vjerskih, spolnih i drugih predrasuda*, vjerske škole se svejedno osnivaju kao privatne. (Nije jasno šta znači *promoviranje predrasuda*; šta su u kontekstu obrazovanja i religije *predrasude*?)
2. Kontrole rada, pedagoškog praćenja i procjene obrazovnih standarda ili se ne obavljaju redovno, ili ih ministarstva ne žele staviti na uvid javnosti;
3. Obrazovnu politiku, motive osnivača, izvore finansiranja niko posebno ne kontroliše;
4. Ne postoji tačna evidencija o broju privatnih osnovnih i srednjih škola;
5. Privatnu školu izgleda da može osnovati svako ko ima novac; ministarstva nam nisu dostavila elaborate – ili ih nemaju, ili nisu u skladu sa zakonom (inače nema razloga da ih ne stave na uvid javnosti);
6. Nisu osigurane jednake mogućnosti za upis svim kandidatima. Naprimjer, učenicima iz Sarajeva i Zenice cijene školarina su različite i nema jasnog standarda. Neke privatne škole ne prihvataju inkluziju kao svoju vrijednost.

Na osnovu svega navedenog moguće je zaključiti:

Nije utvrđeno (uprkos našoj upornosti i dobroj volji), i čini se da niko u državi nema odgovor na to pitanje, šta bi bio javni interes, društvena potreba i opravdanost osnivanja ovolikog broja privatnih osnovnih i srednjih škola. Takve analize, sudeći prema dostavljenim odgovorima ministarstava, niko posebno ne provodi, što je samo još jedan pokazatelj nedostataka standarda i vizije u bosanskohercegovačkom obrazovanju.